

DATUM
2013-05-03DIARIENR
LS-LED13-025
LS-LED12-419För kännedom

LS
LD
LDs ledningsgrupp
Förvaltningschefer
VD Folktandvården AB
VD Landstingsservice AB
Eva Aalbu
Akten

Riktlinje och handlingsplan för barnrättsarbete

Vid Landstingsstyrelsen den 12 mars i år beslutades om nya riktlinjer för vårt barnrättsarbete, "Landstinget Sörmlands riktlinje för arbete med FN:s konvention om barnets rättigheter 2013-2017."

Som ett komplement till denna riktlinje har en femårig handlingsplan arbetats fram som syftar till att beskriva och förtydliga hur landstingets riktlinje för arbetet med barnets rättigheter ska omsättas i våra verksamheter. Arbetet med barnets rättigheter ska enligt handlingsplanen ses som en del av landstingets balanserade styrning samt så långt det är möjligt införlivas i de arbetssätt och de strukturer som idag finns för kvalitetsutveckling.

Dokumentet ger en god plattform för fortsatt arbete med att främja, säkerställa och bevaka att barns och ungas rättigheter blir till verklighet i deras möten med Landstinget Sörmlands verksamheter.

Beslut

Landstingsdirektören beslutar att bifogad handlingsplan ska gälla.

LANDSTINGET SÖRMLAND

Jan Grönlund
Landstingsdirektör

LDs ledningsgrupp
Förvaltningschefer
VD Folktandvården AB
VD Landstingsservice AB

Riktlinje och handlingsplan för barnrättsarbete

Vid Landstingsstyrelsen den 12 mars i år beslutades om nya riktlinjer för vårt barnrättsarbete, "Landstinget Sörmlands riktlinje för arbete med FN:s konvention om barnets rättigheter 2013-2017. "

Som ett komplement till denna riktlinje har en femårig handlingsplan arbetats fram som syftar till att beskriva och förtydliga hur landstingets riktlinje för arbetet med barnets rättigheter ska omsättas i våra verksamheter. Förslaget till handlingsplan var ute på remiss i slutet av föregående år och inkomna synpunkter har inarbetats. Arbetet med barnets rättigheter ska enligt denna handlingsplan ses som en del av landstingets balanserade styrning samt så långt det är möjligt införlivas i de arbetssätt och de strukturer som idag finns för kvalitetsutveckling.

Folkhälsocentrum och landstingets barnrättsstrateg, Monica G -Wallin, är ett stöd i arbetet med barnrättsfrågorna. Ta gärna en kontakt med barnrättsstrategen för ytterligare information om både riktlinjen och handlingsplanen. Nämnder och förvaltningar kan även få stöd i arbetet med att införliva satsningarna i handlingsplanen i den ordinarie årsplaneringen. I förvaltningarna finns ju också landstingets barnrättspiloter, vilka är ett stöd för chefer och verksamhet i det interna arbetet framöver.

Landstinget Sörmland har under de senaste 15 åren ständigt legat i framkant i arbetet med barnets rättigheter. Vårt arbete och våra erfarenheter är efterfrågat av såväl SKL som andra landsting och kommuner, Med denna riktlinje och handlingsplan får vi förutsättningar att behålla vår starka position. Dokumenten ger oss en god plattform för fortsatt arbete med att främja, säkerställa och bevaka att barns och ungas rättigheter blir till verklighet i deras möten med Landstinget Sörmlands verksamheter.

LANDSTINGET SÖRMLAND

Jan Grönlund
Landstingsdirektör

FRÄMJA

SÄKERSTÄLLA

BEVAKA

BARNETS RÄTTIGHETER

Handlingsplan kopplad till landstingets "Riktlinje för arbetet med FN:s konvention om barnets rättigheter 2013-2017", LS-LED 12-419.
Beslutad av Landstingsdirektören maj 2013, LS-LED13-025.

LANDSTINGET
SÖRMLAND

Inledning och syfte

Denna handlingsplan syftar till att beskriva och förtydliga hur landstingets riktlinje för arbetet med barnets rättigheter ska omsättas i våra verksamheter. I handlingsplanen hittar du prioriterade insatser, ansvariga för desamma samt hur insatserna ska följas upp.

Att arbeta med mänskliga rättigheter, och i det här fallet barnets rättigheter, är en investering som ökar medborgarnas förtroende för vår organisation och för våra tjänster.

Rättighetsbaserat arbete stärker också individens känsla av delaktighet vilket påverkar hälsan positivt. Ett rättighetsbaserat arbete leder också till att:

- Synliggöra faktorer som ger upphov till diskriminering
- Skapa förutsättningar för tydligare prioriteringsunderlag
- Ge ökad legitimitet inför beslut

Ett ytterligare syfte med handlingsplanen är att inspirera alla beslutsfattare och medarbetare till att utveckla lyhördhet och respekt för barns och ungas synpunkter samt verka för barnets bästa i beslut och åtgärder som rör barn direkt eller indirekt.

Landstingets mål

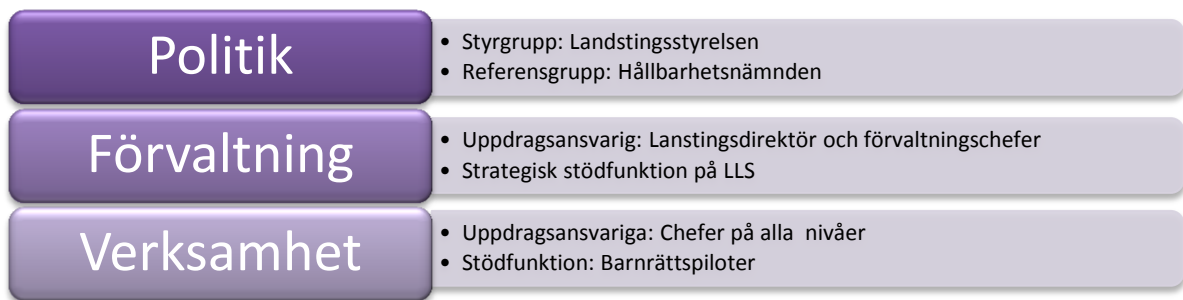
I riktlinjen finns sex mål fastlagda.

Barnets rättigheter tillgodoses i landstinget genom att:

1. Beslutsfattare och anställda har kunskap om barnets rättigheter och dess krav på offentlig verksamhet.
2. Beslutsfattare och anställda beaktar barnperspektivet och omsätter rättigheterna inom alla beslut och uppdrag samt i det dagliga arbetet.
3. Landstinget vidtar lämpliga åtgärder för att skydda barn och unga mot all form av diskriminering.
4. Landstinget verkar för att på bästa sätt säkerställa barnets hälsa, överlevnad och utveckling, inom ramen för sina uppdrag.
5. Landstinget verkar för att barnets fysiska och psykiska värdighet och integritet respekteras och skyddas i alla sammanhang, inom ramen för sina uppdrag.
6. Landstinget skapar förutsättningar och former för barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande.

Ansvar och organisering

Arbetet med barnets rättigheter ska ses som en del av landstingets balanserade styrning samt så långt det är möjligt införlivas i de arbetssätt och de strukturer som idag finns för kvalitetsutveckling. Ansvar för genomförande, utförande och uppföljning av arbetet organiseras enligt följande modell:

För en förtydligad beskrivning av respektive funktions roll och ansvar hänvisas till landstingets riktlinje.

Förutsättningar för arbetet

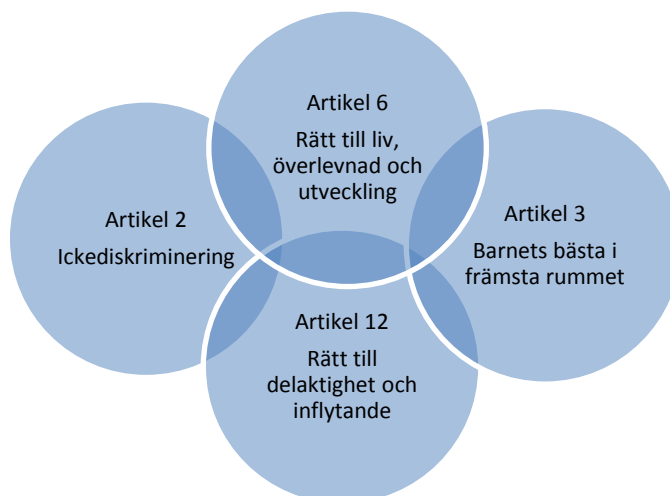
Konventionen

Konventionen om barnets rättigheter innehåller 54 artiklar och gäller för alla medborgare under 18 år. Konventionen inkluderar alla typer av mänskliga rättigheter: det vill säga medborgerliga och politiska rättigheter såväl som sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. Tidigare har skillnad gjorts mellan dessa grupper av rättigheter medan de i barnrättskonventionen utgör delar av samma helhet utan att någon del anses viktigare.

Konventionen sätter barn i fokus på ett grundläggande sätt då barnets bästa ska beaktas i alla beslut som berör barn. Konventionen lyfter fram barnet som både skyddsbehövande och som medborgare och aktör i samhället. Detta ger en intressant dynamik vid tolkning av konventionens olika artiklar. Vuxna har ett särskilt ansvar för att skydda barn och unga, men barn och unga har också en medborgerlig rätt att uttrycka sina åsikter och att påverka sin omgivning utifrån sin ålder och mognad.

Konventionens grundprinciper

Fyra av artiklarna har av FN:s barnrättskommitté identifierats som särskilt viktiga när det gäller uttolkning av konventionen och de krav den ställer på offentlig verksamhet. Oavsett barn, situation eller om ett beslut som ska tas berör barn och unga direkt eller indirekt ska dessa artiklar beaktas av alla. Beaktandet gäller oavsett person, nivå, organisation och verksamhet. De fyra principerna lägger grunden för konventionens barnsyn.

Ny nationell strategi för att stärka barnets rättigheter

I riksdagens *Strategi för att stärka barnets rättigheter* (prop.2009/10:232) sägs att den svenska barnrättspolitikens syftar till att ett barnperspektiv ska anläggas vid alla beslut och andra åtgärder som rör barn och unga direkt eller indirekt. Strategin tydliggör också att stat, kommun och landsting gemensamt ansvarar för att omsätta barnets rättigheter till konkreta avsikter och vardagsnära arbetssätt. I strategin pekar regering och riksdag ut nio principer som beskrivs som vägledande för Sveriges arbete.

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med konventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter.
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.
- Aktuell kunskap om barns levandsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barnet.
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv

Definitioner

I både uttolkningen av konventionen och i den nya nationella strategin för att stärka barnets rättigheter förekommer begreppet barnperspektiv frekvent. För att veta vad vi i landstingets verksamheter och professioner avser med barnperspektiv finns det några begrepp som behöver definieras och diskuteras. I bilaga 1 hittar du stöd för det arbetet.

Genomförande och uppföljning av handlingsplanen

Beslutad riktlinje och handlingsplan ska kommuniceras med samtliga nämnder, förvaltningsledningar, stöd- och beställarfunktioner samt till landstinget barnrättspiloter. Ansvarig för detta är den strategiska stödfunktionen.

Handlingsplan gäller med en periodicitet om fem år dock längst till och med december 2017. Ansvarig för revidering är landstingsdirektören.

Prioriterade insatser under 2013-2017

På följande sidor beskrivs hur politik, förvaltning, bolag och verksamheter ska arbeta för att uppnå landstingets uppsatta mål. Val av mål och prioriterade insatser grundar sig på

- konventionens krav på offentlig verksamhet
- nationella strategins nio principer
- lagkrav
- landstingets vision och strategiska mål
- i landstinget redan beslutade riktlinjer och insatser
- forskning som bedrivits på landstinget

MÅL 1

Beslutsfattare och anställda har kunskap om barnets rättigheter och dess krav på offentlig verksamhet. (artikel 42)

Artikel 42 i konventionen om barnets rättigheter säger att konventionens bestämmelse och principer ska göras kända.

Enligt Nationella strategin ska kunskapen ges såväl till anställda och beslutsfattare som till barn och unga själva samt deras föräldrar.

INSATS	ANSVARIGA
1. Fullmäktiges ledamöter ska minst en gång per mandatperiod genomgå utbildning i barnets rättigheter och få kunskap om dess krav på landstingets uppdrag och verksamheter.	Fullmäktiges presidium
2. Under riktlinjens giltighetstid ska samtliga förvaltnings- och bolagsledningar samt verksamhetschefer genomgå utbildning i barnets rättigheter och få kunskap om dess krav på landstingets uppdrag och verksamheter.	Förvaltnings- och bolagschefer
3. Barnrättspiloterna genomför årligen kompetenshöjande insatser om barnperspektiv och barnets rättigheter i den egna verksamheten.	Verksamhetschef/enhetschef i samverkan med barnrättspilot
4. Landstinget genomför fördjupande utbildningsinsatser till personal inom barnhälsovården för ökad praktisk tillämpning av konventionen i mötet med barn och föräldrar.	Strategiska stödfunktionen i samverkan med Barnhälsovård Sörmland

Uppföljning

Insats 1, 2 och 4

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

Insats 3

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

MÅL 2

Beslutsfattare och anställda beaktar barnperspektivet och omsätter rättigheterna inom alla beslut och uppdrag samt i det dagliga arbetet. (artikel 4)

Artikel 4 i konventionen om barnets rättigheter säger att vi ska vidta alla lämpliga administrativa och andra åtgärder för att genomföra barnets rättigheter samt att vi till det yttersta av våra tillgängliga resurser ska förverkliga barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

INSATSER	ANSVARIGA
1. Barnets rättigheter ska beaktas vid beredning av ärenden inför politiska beslut.	Respektive nämnd/styrelseordförande samt Tjänstemän vid landstingets ledningsstab och i förvaltningarna
2. Till stöd för ärendeberedning utvecklas ett verktyg för barnrättskonsekvensanalys (BKA).	Landstingets strategiska stödfunktion
3. I förvaltnings- och bolags verksamhetsplanering ska arbetet med barnets rättigheter formuleras.	Förvaltnings- och bolagschefer
4. I alla delar av landstingets verksamheter har funktionen barnrättspilot utsetts.	Chefer på alla nivåer

Uppföljning

Insats 1, 3 och 4

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

Insats 2

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

MÅL 3

Landstinget vidtar lämpliga åtgärder för att skydda barn mot all form av diskriminering. (artikel 2)

Artikel 2 i konventionen om barnets rättigheter säger att alla barn har samma rätt till samtliga rättigheter och alla barn utan undantag ska skyddas från alla former av diskriminering. Barnet får enligt konventionen inte heller diskrimineras p.g.a. förhållanden som rör deras föräldrar.

I landstingets verksamheter berör detta frågor om bemötande, diskriminering, tillgänglighet.

Enligt konventionens och den Nationella strategins krav på offentlig verksamhet ska kunskap om barns livs- och levnadsvillkor ligga till grund för arbetet med dessa frågor.

INSATSER	ANSVARIGA
1. Resultaten av undersökningarna "Liv och Hälsa ung" samt "Hälsa på lika villkor" ska användas som planeringsunderlag i landstingets nämnder och förvaltningar.	Nämnder och styrelser Förvaltningschefer
2. Landstingets verksamheter ska göras tillgängliga och välkomnande för alla barn och unga – oavsett ålder, kön, nationalitet samt med hänsyn till om barnet, den unga har en funktionsnedsättning. Detta ska särskilt beaktas i den fysiska utformningen av verksamhet och lokaler.	Chefer i alla verksamheter FM enheten Kommunikationsenheten
3. I landstingets pågående arbeten kring bemötande, etik och diskriminering ska ett tydligt barnrättsperspektiv införlivas.	Ansvariga chefer Etiska rådet Landstingets mångfaldsstrateg

Uppföljning

Insats 1

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

Insats 2 och 3

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

MÅL 4

Inom ramen för sina uppdrag verkar landstinget för att på bästa sätt säkerställa barnets hälsa, överlevnad och utveckling. (artikel 6, 24, 31)

Artikel 6 i konventionen om barnets rättigheter säger att varje barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt.

Artikel 24 säger att barn har rätt att åtnjuta bästa möjliga hälsa samt rätt till sjukvård och rehabilitering.

I landstinget innebär artikel 6 och 24 att vi har krav på oss att arbeta utifrån en helhetssyn på barnet och dess rättigheter samt att främja samverkan runt barn och unga. Att samverkan sker både inom och mellan landstingets verksamheter, såväl som med externa aktörer är en förutsättning för att tillgodose dessa rättigheter.

INSATSER	ANSVARIGA
1. Utveckla förberedelsematerial och kallelser till barn och unga så att möten och insatser vid hälso- och sjukvård, tandvård, habilitering och hjälpmedel görs så tryggt som möjligt.	Chefer på alla nivåer
2. Barn och unga ska endast i undantagsfall vårdas på vuxenavdelning och vid sådana tillfällen ska verksamheten tillförsäkra att barnet är skyddat samt att adekvat barnkompetens finns att tillgå.	Verksamhetschefer
3. Berörda verksamheter har utarbetat handlingsplan för ansvaret att informera samt ge råd och stöd till barn som är närstående i enlighet med HSL 2g§ samt landstingets riktlinje LS-LED11-287.	Verksamhetschefer inom Hälso- och sjukvården, Habiliterings- och Hjälpmedelsförvaltningen, Karsuddens sjukhus, tandvården samt privata vårdgivare
4. Landstinget genomför kompetenshöjande insatser kring ungdomsmedicinskt bemötande till medarbetare i hälso- och sjukvård, habilitering och hjälpmedel samt tandvård.	Strategiska stödfunktionen i samråd med Hälsoval samt chefer inom berörda förvaltningar

Uppföljning

Insats 1 och 2

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

Insats 3 och 4

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

Forts. mål 4

Artikel 31 i konventionen om barnets rättigheter säger att alla barn har rätt till lek, vila, fritid och rekreation samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

INSATSER	ANSVARIGA
1. På alla mottagningar och kliniker som besöks av barn ska det finnas möjlighet till lek och avkoppling. Ett barnperspektiv ska finnas på möblering och inredning av väntrummen i enlighet med landstingets riktlinje för väntrum LS-LED 07-295.	Chefer i berörda verksamheter FM enheten
2. Vid utformande och genomförande av kulturevenemang och kulturskapande aktiviteter i landstingets regi, ska barn och unga ges förutsättningar att delta på likvärdiga villkor.	Chefer på alla nivåer inom Kultur – och utbildningsförvaltningen

Uppföljning

Insats 1

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

Insats 2

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

MÅL 5

Landstinget verkar för att barnets fysiska och psykiska värdighet och integritet respekteras och skyddas i alla sammanhang, inom ramen för sina uppdrag. (artikel 16, 19, 32-37, 39)

Artikel 16 i konventionen om barnets rättigheter säger att inga barn får utsättas för godtycklig eller olagliga ingripanden i sitt privat- eller familjeliv. Barnets har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

I landstingets verksamheter berör detta frågor om sekretess, journalföring och annan dokumentation av barn och unga.

INSATSER	ANSVARIGA
1. Landstinget ska ta fram åldersanpassad information om vilka rättigheter barn, unga och föräldrar har vid journalföring och vid frågor om sekretess inom hälso- och sjukvård, vid habiliterings- och hjälpmedelsinsatser samt tandvård.	Kommunikationsenheten i samråd med landstingets juristenhet, chefsläkarna och den strategiska stödfunktionen
2. Landstingsdrivna skolor ska säkerställa och skapa rutiner för att unga under 18 år, som deltar i utbildningar och kurser, har information om och insyn i, den dokumentation som förs om den enskilda.	Kultur och utbildningsförvaltningen Habiliterings- och Hjälpmedelsförvaltningen

Uppföljning

Insats 1

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

Insats 2

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

Artikel 19, 32-37, 39 i konventionen om barnets rättigheter pekar på att barn ska skyddas mot alla former av kränkningar, utsatthet eller utnyttjande.

I landstingets verksamheter berör detta bl.a. ansvaret för att uppmärksamma och agera när misstanke finns om att barn kan fara illa.

INSATSER	ANSVARIGA
1. Chefer och anställda ges information om landstingets riktlinje och övriga stödjande dokument för arbetet med att uppmärksamma och anmäla om att barn misstänks fara illa. LS-LED08-357.	Chefer på alla nivåer i förvaltningar, bolag samt de privata vårdgivarna
2. Alla verksamheter har i enlighet med landstingets riktlinje, en verksamhetsnära och känd rutin för hur den enskilda medarbetaren ska agera när det gäller anmälningar om barn som far illa. LS-LED08-357.	Samtliga verksamhetschefer i förvaltningar och bolag samt privata vårdgivare

Uppföljning

Insats 1 och 2

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

MÅL 6

Landstinget skapar förutsättningar och former för barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande. (artikel 12-15)

Artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter säger att barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som rör det. Barnets åsikt ska respekteras och tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad. Artikel 12 ger inte barnet automatiskt rätt till självbestämmande.

INSATSER	ANSVARIGA
1. Förvaltningar och verksamheter ska utveckla forum och verktyg som ger barn och unga möjlighet att lämna synpunkter på verksamhetens utformning, arbetssätt, bemötande, den fysiska miljön mm.	Förvaltningschefer Verksamhetschefer
2. Inom hälso- och sjukvården, habilitering och hjälpmedel, folktandvården samt rättspsykiatri, utvecklas rutiner och arbetssätt så att samtal med, och information till, barn och unga genomförs med hänsyn till barnets integritet, ålder och mognad.	Verksamhetschefer
3. Verksamheter inom hälso- och sjukvård, habilitering och hjälpmedel ska öka barnets möjligheter att få enskild samtalstid med ansvarig behandlare, läkare etc. Arbetet ska utformas med hänsyn till barnets ålder och mognad samt med respekt för föräldrars ansvar för barnet.	Verksamhetschefer
4. Landstinget har information om barns och ungas rättigheter som patient och närstående på externa webben.	Strategiska stödfunktionen i samverkan med Kommunikationsenheten och Patientnämnden
5. Vid genomförande och analys av befolkningsundersökningar, patientenkäter eller andra enkäter/undersökningar, som berör barn och unga direkt eller indirekt, ska ett barnperspektiv och barnets rätt till delaktighet beaktas.	Chefer och ansvariga utförare

Uppföljning

Insats 1, 4 och 5

Följs upp vid revidering av riktlinje och handlingsplan.

Insats 2 och 3

Följs upp i samband med förvaltningarnas verksamhetsberättelse och bolagens årsredovisning.

Bilaga 1

Barnperspektiv – det har väl alla?

Innan verksamhet och profession börjar arbeta med barnets rättigheter behöver ni närma er begreppen **barn**, **barnets perspektiv**, **barnperspektiv** och **barnrättsperspektiv**. Här följer några vägledande resonemang som kan användas för att skapa en samsyn och ett gemensamt språk i verksamheten.

Definitioner

BARN

Enligt konventionen är varje människa under 18 år barn. Barn är ingen homogen grupp. Det är viktigt att i denna grupp uppmärksamma det unika, likheter och skillnader – mellan olika åldrar, mellan pojkar och flickor samt mellan individer- när det gäller behov och möjligheter. I Landstinget Sörmlands arbete med barnets rättigheter inkluderas även respekt och skydd för det ofödda barnets hälsa och utveckling.

BARNETS PERSPEKTIV

Barnets perspektiv kan vi aldrig få klarhet i utan att fråga det enskilda barnet. Barnets perspektiv är det enskilda barnets tankar, föreställningar och åsikter om sitt liv och de sammanhang som hon eller han befinner sig i. Som vuxna kan vi med hjälp av empati, kunskap och erfarenhet närma oss barnets perspektiv, men aldrig inta det till fullo.

BARNPERSPEKTIV

Begreppet barnperspektiv upplevs ibland som både diffust och mångtydigt, och det finns en tendens till att begreppet får karaktären av ett modeord utan någon handfast eller mer uttalat innehåll. Det är angeläget att uttalanden som : *”Det här gör vi för barnens bästa”, ”...här arbetar vi med ett barnperspektiv...”* får ett mer definierat innehåll och att vi är tydliga med på vilken kunskapsgrund vi i verksamhet och profession gör ett sådant uttalande.

Möjligheten att kunna närma sig ett barnperspektiv handlar i grunden om våra egna vuxna perspektiv. När vuxna talar om barnperspektiv handlar det oftast om hur vi ser på barnets situation. Ett professionellt barnperspektiv kräver av vuxna att de *uppmärksammar* barn och deras situation. Det handlar också om att *göra sitt bästa* för att förstå och respektera barns erfarenheter, upplevelser, uppfattningar och handlingar. Förståelsen av barn kan komma genom att fråga barnet, ur utvecklingspsykologin och andra barnkompetenser samt genom erfarenheter av att arbeta nära barn.

BARNRÄTTSPERSPEKTIV

När ett barnrättsperspektiv används av personer verksamma inom den offentliga sektorn är utgångspunkten att de har kunskap och medvetenhet om vilka skyldigheter barnets rättigheter innebär för dem. Barnrättsperspektivet uttrycker alltså skyldigheten att förverkliga barnets mänskliga rättigheter genom att de används uttryckligen och dagligen i verksamhetsplanering, vid insatser av olika slag samt i det direkta mötet med barn och unga. Utgångspunkterna i barnrättsperspektivet är:

- Barnets bästa i främsta rummet (artikel 3)
- Barnets rätt att komma till tals (artikel 12)
- Barnets rätt att inte diskrimineras (artikel 2)
- Barnets rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- Prioritering av barnets sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter (artikel 4)

Landstinget Sörmlands riktlinje för arbetet med FN:s konvention om barnets rättigheter 2013-2017

LANDSTINGET
SÖRMLAND

Barnets rättigheter i Landstinget Sörmland

Sveriges riksdag ratificerade den 21 juni 1990 FN:s konvention om barnets rättigheter, den s.k. barnrättskonventionen. Genomförandet av barnets mänskliga rättigheter berör alla offentliga huvudmän. Konventionens skrivningar och krav är internationella och antagna av staten, men gäller i praktiken på alla nivåer i samhället för att tillgodose, säkerställa och bevaka barnets rätt till

- Skydd
- Delaktighet
- Världighet och respekt för sitt människovärde

I riksdagens *Strategi för att stärka barnets rättigheter* (prop.2009/10:232) sägs att den svenska barnrättspolitiken syftar till att ett barnperspektiv ska anläggas vid alla beslut och andra åtgärder som rör barn och unga direkt eller indirekt (0-18 år). Strategin tydliggör också att stat, kommun och landsting gemensamt ansvarar för att omsätta barnets rättigheter till konkreta avsikter och vardagsnära arbetssätt. I strategin pekar regering och riksdag ut ett antal principer som beskrivs som vägledande för Sveriges arbete. Här poängteras bl.a. ansvaret för ett aktivt lärande om konventionen i kommun och landsting, insatser för att barn och unga ska respekteras, komma till tals och inte diskrimineras.

I Sörmland bor närmare 59 000 barn i åldrarna 0–18 år, vilket utgör 22 procent av länets befolkning. Barn och ungdomar berörs av landstingets verksamhet utifrån flera perspektiv. De är t.ex. medborgare, kund, elev, patient, närstående och anhörig. Landstinget Sörmland beslutade redan 1999 att utveckla arbetet med barns och ungas rättigheter. Arbetets inriktning har handlat om att skapa långsiktigt hållbara strukturer samt att undanröja hinder i vardagen för att barn och unga ska kunna ta del av sina rättigheter. Sedan 2005 finns ett direktiv för arbetet (LS§ 104/2002). Med anledning av den nya nationella strategin, att landstingets organisaiton delvis förändrats, samt påtalade behov från verksamheterna om tydligare mål och insatser för arbetet, sker nu en revidering av de styrande dokumenten.

Med en rättighetsbaserad samhällsstyrning ökar de folkvaldas legitimitet och trovärdighet. Detta bidrar till att demokratin som helhet stärks. Landstinget Sörmland har ambitionen, att genom denna riktlinje och tillhörande handlingsplan, främja genomförandet av barnets mänskliga rättigheter samt verka som en katalysator för att få rättigheterna förverkligade inom landstingets uppdrag och verksamheter. Detta är särskilt viktigt för medborgargruppen barn och unga eftersom de saknar rösträtt och inte äger sin autonomi.

Styrande dokument och utgångspunkter

Landstingets barnrättsuppdrag tar sin utgångspunkt i och planeras utifrån följande dokument.

- FN:s konvention om barnets rättigheter
- Implementation Handbook for the Convention on the rights of the child (Unicef)
- Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (Prop. 2009/10:232)
- General Comments och Concluding observations från FN:s Barnrättskommitté
- Landstingets vision och strategiska mål

Det barnrättsarbete landstinget genomför, utifrån sin vision och följande beslutade mål, ska ha karaktären av både främjande arbete samt att skydda och bevaka barnets rätt att inte diskrimineras eller skadas.

Arbetet syftar också till att stötta föräldrar i deras ansvar för barnets bästa och i deras roll som företrädare för barnets autonomi. I Landstinget Sörmlands arbete med barnets rättigheter inkluderas även respekt och skydd för det ofödda barnets hälsa och utveckling.

Enligt artikel 4 i konventionen ska arbetet med att genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ske med utnyttjande till det yttersta av de tillgängliga resurserna. Detta ställer krav på landstinget att ha en ständig medvetenhet om hur resurser fördelas när det gäller barnets rättigheter och behov. Särskilt viktigt blir detta att bevaka under perioder av ekonomisk oro, eftersom besparingar främst riskerar att drabba grupper med liten eller ingen autonomi och egen påverkanskraft.

Landstingets mål

Barnets rättigheter tillgodoses i landstinget genom att:

1. Beslutsfattare och anställda har kunskap om barnets rättigheter och dess krav på offentlig verksamhet.
2. Beslutsfattare och anställda beaktar barnperspektivet och omsätter rättigheterna inom alla beslut och uppdrag samt i det dagliga arbetet.
3. Landstinget vidtar lämpliga åtgärder för att skydda barn och unga mot all form av diskriminering.
4. Landstinget verkar för att på bästa sätt säkerställa barnets hälsa, överlevnad och utveckling, inom ramen för sina uppdrag.
5. Landstinget verkar för att barnets fysiska och psykiska värdighet och integritet respekteras och skyddas i alla sammanhang, inom ramen för sina uppdrag.
6. Landstinget skapar förutsättningar och former för barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande.

Från ord till handling

Genom landstingets fleråriga arbete med barnets rättigheter, samt den forskning som bedrivits på landstinget, har några viktiga hållpunkter för fortsatta steg identifierats. (Englundh 2008)

För att nå målen ska arbetet med barnets rättigheter ses som en del av organisationens ordinarie strukturer och kvalitetsutveckling. Politiker, chefer och beställarenheter har ett särskilt ansvar för att genomförandet av rättigheterna ska bli tydliga i strategiska sammanhang genom skrivningar i mål och budgetarbete, avtal, verksamhetsplanering samt i lednings- och uppföljningssystem.

Ett långsiktigt och kontinuerligt lärande om barnets rättigheter i organisationen har också visat sig vara en viktig framgångsfaktor. I landstinget ansvarar politiker och chefer för att efterfråga och tillgodose behov av information och kompetensutveckling.

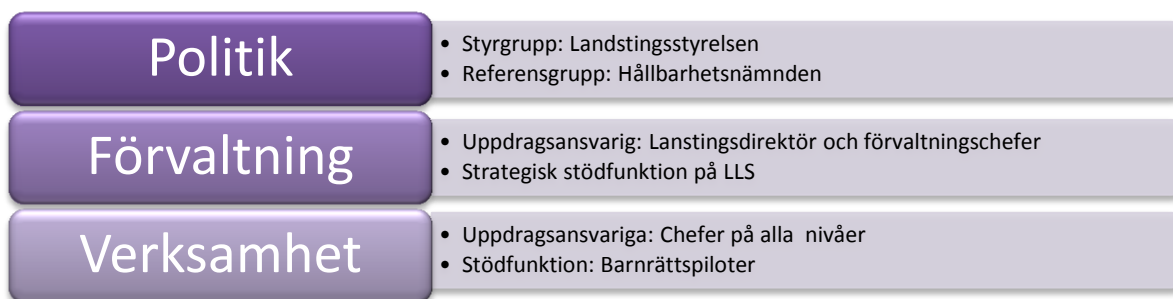
Landstingets strategiska stödfunktion ska i detta sammanhang stödja politik, ledning, verksamhet och piloter med kompetenshöjande insatser och sakkunnigt stöd.

Det är också viktigt för landstinget, som en av länets största arbetsgivare, att ansvara för att föra in ett barnrättsperspektiv i personalpolitiken.

I den till riktlinjen tillhörande handlingsplanen förtydligas hur landstingets mål omsätts samt vilka insatser som ska prioriteras. I handlingsplanen beskrivs också av vem insatserna ska följas upp.

Ansvar och roller

Riktlinjen med tillhörande handlingsplan gäller alla politiker och dess beslutande forum, samtliga förvaltningar, bolag samt stöd- och beställarfunktioner. Nedan beskrivs politikens, förvaltningens och verksamheternas ansvar och roller i arbetet. Beskrivningen utgår från tidigare fattade beslut i Landstingsstyrelsen. (LS § 104/2002, reviderat 2005-12-01 samt LS beslut LS-LED10-005)

Politisk styrgrupp	
Landstingsstyrelsen	Roll och ansvar
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Säkerställa att uppdraget utförs i linje med landstingets riktlinje och handlingsplan ➤ Säkerställa resultatet för uppdraget genom att tillföra de resurser som krävs för genomförandet ➤ Ansvarar för beslut om förändringar i riktlinjen
Politisk referensgrupp	
Hållbarhetsnämnden	Roll och ansvar
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ska följa upp hur mål och insatser bedrivs i landstingets nämnder, utskott och bolag samt utvärdera resultatet ➤ Identifiera, aktualisera och formulera utvecklingsområden i den årliga budget-och uppdragsprocessen

Landstingsdirektör och förvaltningschefer	
	Roll och ansvar
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ LD ansvarar för att uppdrag och tilldelade resurser fördelas i enlighet med landstingets ordinarie rutiner samt intentioner och mål i riktlinjen ➤ Förvaltningschefer ansvarar för att skapa förutsättningar och möjliggöra för verksamheterna att arbeta i linje med riktlinje och handlingsplan ➤ LD och förvaltningschefer ansvarar för att efterfråga resultat och följa upp arbetet via budget- och uppdragsprocessen ➤ Förvaltningschefer ansvarar för att erfarenheter och utvecklingsbehov inom barnrättsområdet återkopplas till LD och den politiska ledningen i respektive förvaltning

Chefer på alla nivåer	
	Roll och ansvar
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ansvarar för att synliggöra och säkerställa att barnets rättigheter och barnperspektivet beaktas och formuleras i budget, avtal, verksamhetsplanering ➤ Ansvarar för att medarbetarna får kunskap om konventionen och dess tillämpning ➤ Ansvarar för att verksamhetens rutiner och arbetssätt beaktar barnets rättigheter ➤ Ansvarar för att utse en eller flera barnrättspiloter i verksamheten ➤ Skapar förutsättningar för verksamhetens piloter att utföra sitt uppdrag

Barnrättspiloter	
	Roll och ansvar
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Informera om och initiera kompetensutveckling kring barnets rättigheter och barnperspektiv till ledning och medarbetarna i den egna verksamheten ➤ Synliggöra och driva på utvecklingsområden om barnets rättigheter i verksamheten ➤ Sakkunnigt stöd till chef

Strategisk stödfunktion	
Organiseras av	Roll och ansvar
<ul style="list-style-type: none"> Landstingets ledningsstab 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sakkunnigt stöd till politik, förvaltning och barnrättspiloter ➤ Informerar och utbildar i organisationen med särskilt ansvar för barnrättspiloternas kompetensutveckling ➤ Stöd i utvecklingsarbete och metodutveckling inom barnrättsområdet ➤ Stöd i arbete med framtagande av styrande dokument med bäring på barnrättsfrågorna ➤ Omvärldsbevakar ➤ Ansvarar för uppdatering och revidering av landstingets riktlinje och tillhörande dokument för "anmälningssplikten" LS-LED08-357 ➤ Landstingets representant i nationella nätverk

Revidering

Riktlinjen och tillhörande handlingsplan gäller med en periodicitet om fem år dock längst till och med december 2017. Ansvarig för revidering är landstingsdirektören.

Landstingsstyrelsen ansvarar för beslut om förändringar i denna riktlinje.

Landstingsdirektören ansvarar för beslut om förändringar i tillhörande handlingsplan.